

اقتصاد دانش بنیان در خدمت مناطق محروم؛

پارک‌های علم و فناوری به روستاهای می‌روند

امیرعلی بینام
هفته نامه بازار کار

توسعه روستایی در ادبیات نوین اقتصادی، دیگر صرفاً محدود به توسعه زیرساخت‌های عمرانی نیست، بلکه بر «توانمندسازی جوامع محلی» از طریق اقتصاد دانش بنیان استوار است. در دنیای امروز، پیوند فناوری با پتانسیل‌های بومی، کلیدی‌ترین ابزار برای تبدیل مناطق روستایی به کانون‌های ارزش آفرین و کسب‌وکارهای پایدار است.

واقعیت این است که فناوری در محیط روستایی به معنای صنعتی‌سازی بی‌رویه نیست؛ بلکه به معنای «هوشمندسازی زنجیره ارزش» است. به‌کارگیری کشاورزی دقیق و استفاده از اینترنت اشیاء برای مدیریت هوشمند منابع آب و خاک، در کنار پلتفرم‌های دیجیتال که واسطه‌های غیرضروری را حذف و ارتباط مستقیم تولیدکننده با بازار را تسهیل می‌کنند، بهره‌وری را به‌طور معناداری افزایش داده است. این هوشمندسازی، نه تنها هزینه‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه قدرت رقابت محصول روستایی در بازارهای مدرن را تضمین می‌کند.

از سوی دیگر، پایداری کسب‌وکارهای روستایی مستلزم نگاهی چندبعدی است که ابعاد اقتصادی را با حفظ هویت اجتماعی و زیست‌محیطی گره می‌زند. توسعه فناوری‌های ارتباطی، امکان ایجاد مراکز دورکاری و کسب‌وکارهای دیجیتالی را فراهم کرده است که به جوانان روستایی اجازه می‌دهد بدون نیاز به مهاجرت به کلان‌شهرها، به بازارهای جهانی متصل شوند. همچنین، استفاده از ابزارهای بازاریابی مدرن برای معرفی ظرفیت‌های گردشگری تجربه و صنایع دستی اصیل، مدل‌های درآمدی جدید و پایداری را برای روستاییان خلق کرده است.

در این مسیر، نقش نهادهای علمی و حمایتی نظیر پارک‌های علم و فناوری و جهاد دانشگاهی، نقشی راهبردی است. رسالت اصلی در این نهادها، «بومی‌سازی نوآوری» است؛ به این معنا که با شناسایی مزیت‌های نسبی هر منطقه، فناوری‌های متناسب با آن محیط به دست بهره‌برداران برسد. این امر نه با تحمیل الگوهای شهری، بلکه از طریق آموزش‌های مهارتی، حمایت از استارت‌آپ‌های حوزه «روستاتک» و ایجاد پیوند میان نخبگان محلی و زیست‌بوم نوآوری محقق می‌شود.

در نهایت، توسعه پایدار روستایی حاصل پیوند میان «سنت‌های اصیل» و «ابزارهای نوآورانه» است. زمانی که فناوری با فرهنگ و پتانسیل بومی روستا ترکیب شود، مهاجرت معکوس از یک آرزو به یک ضرورت اقتصادی تبدیل خواهد شد. هدف غایی ما، تبدیل روستاها به مراکز نوآوری توزیع‌شده‌ای است که در آن، «صرفه اقتصادی» و «کیفیت زندگی»، ضامن بقا و رشد نسل‌های آینده باشند.

کشورهای پیشرو است، گفت: اکنون مرحله جدید خدمت‌رسانی به روستاها با محوریت توانمندسازی نیروی انسانی و انتقال فناوری آغاز شده و وزارت علوم همه ظرفیت‌های خود را برای تحقق این هدف به کار خواهد گرفت.

حسین سیمایی تأکید کرد: با افتتاح ۶ مرکز انتقال فناوری و راه‌اندازی هفتمین مرکز در دانشگاه تهران، روند انتقال فناوری به روستاها با سرعت بیشتری دنبال خواهد شد و این مراکز مسئولیت تسهیل و گسترش این فرآیند را بر عهده خواهند داشت.

وی افزود: وزارت علوم نیز با عزم، اراده و احساس مسئولیت در کنار این طرح قرار دارد و امیدواریم به‌زودی شاهد نتایج ارزشمند و دستاوردهای درخشان این ابتکار در توسعه روستاهای کشور باشیم. **«کارخانه فناوری» برای توسعه کارآفرینی در روستاها**
عبدالکریم حسین زاده معاون توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری در این جلسه با تأکید بر اینکه توسعه روستاها دیگر تنها به ایجاد زیرساخت‌هایی مانند آب، برق، گاز و راه محدود نمی‌شود، گفت که توسعه پایدار روستایی در گرو اقتصاد پایدار، فناوری‌های نوین و اکوسیستم‌های فناورانه است و در همین راستا، «کارخانه فناوری» با همکاری وزارت علوم و دانشگاه تهران برای نخستین بار در کشور راه‌اندازی خواهد شد.

ایجاد و توسعه مراکز انتقال فناوری روستایی

محمدنبی شهیکی تاش معاون فناوری و نوآوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با اشاره به فعالیت ۱۶ هزار واحد فناور در پارک‌های علم و فناوری کشور، از ظرفیت این مجموعه‌ها برای ایجاد کسب‌وکارهای نوآورانه، افزایش بهره‌وری کشاورزی و توسعه پایدار روستاها خبر داد و پیشنهاد اجرای طرح پایلوت در ۱۰ روستا با محوریت دانشگاه‌ها و پارک‌های علم و فناوری را مطرح کرد.

وی در این مراسم خاطرنشان کرد که ایجاد مراکز انتقال فناوری روستایی می‌تواند زمینه هم‌افزایی ظرفیت‌های موجود در پارک‌های علم و فناوری سراسر کشور را فراهم کرده و روند توسعه، رفاه و نوآوری در روستاهای ایران را شتاب بخشد. ■

شتاب‌دهنده‌های محلی در حوزه‌هایی مانند کشاورزی، صنایع غذایی، گردشگری، صنایع دستی، صنایع خلاق، انرژی‌های تجدیدپذیر و محیط زیست، اجرای برنامه‌های آموزشی و ترویجی و ارائه خدمات سیاست‌گذاری و شبکه‌سازی فناوری از دیگر تعهدات وزارت علوم در این تفاهم‌نامه است.

بر اساس این توافق، وزارت علوم همچنین متعهد شده است فضای در اختیار معاونت را برای راه‌اندازی پردیس فناوری (کارخانه نوآوری فناوری‌های روستایی) در دانشگاه تهران بازسازی و تجهیز کند تا این مجموعه برای مدت ۱۵ تا ۲۰ سال مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

در مقابل، معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری مسئولیت تأمین منابع مالی لازم برای راه‌اندازی و توسعه پایلوت‌ها، حمایت از مراکز انتقال فناوری و مراکز نوآوری، تأمین سرمایه‌گذاری شتاب‌دهنده‌های روستایی، هماهنگی با نهادهای محلی، رفع موانع اجرایی، جلب مشارکت بخش خصوصی و تأمین مالی بازسازی پردیس فناوری را بر عهده خواهد داشت.

بر اساس این تفاهم‌نامه، کارگروه راهبردی مشترکی متشکل از نمایندگان دو دستگاه، مسئول برنامه‌ریزی، نظارت، ارزیابی و پایش اجرای برنامه‌ها و شاخص‌های عملکرد خواهد بود.

مدت اعتبار این تفاهم‌نامه سه سال از زمان امضا تعیین شده و در صورت توافق طرفین، قابل تمدید خواهد بود. همچنین تصریح شده است این تفاهم‌نامه به خودی خود تعهد مالی مستقلی ایجاد نمی‌کند و جزئیات مالی هر پروژه در اسناد و آیین‌نامه‌های اجرایی بعدی مشخص خواهد شد.

راه‌اندازی شش مرکز نوآوری و توسعه روستایی-عشایری

شش مرکز نوآوری و توسعه روستایی-عشایری در استان‌های کردستان، گلستان، آذربایجان غربی، اصفهان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی با حضور برخط حسین سیمایی، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و عبدالکریم حسین‌زاده، معاون توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری، به‌صورت رسمی راه‌اندازی شد.

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در این مراسم با تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی ایران در توسعه زیرساخت‌های روستایی جزو

آغاز همکاری وزارت علوم و معاونت توسعه روستایی برای ایجاد زیست‌بوم نوآوری در روستاها

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری با امضای یک تفاهم‌نامه سه‌ساله، همکاری راهبردی خود را برای توسعه زیست‌بوم نوآوری، فناوری و کارآفرینی در مناطق روستایی و محروم آغاز کردند؛ توافقی که با تکیه بر ظرفیت دانشگاه‌ها، پارک‌های علم و فناوری و شرکت‌های دانش‌بنیان، ایجاد اشتغال پایدار و افزایش بهره‌وری در روستاها را هدف گذاری کرده است.

به گزارش بازار کار، حسین سیمایی؛ وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و عبدالکریم حسین‌زاده؛ معاون توسعه روستایی و مناطق محروم رئیس‌جمهور در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با هدف توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در روستاها و مناطق محروم، تفاهم‌نامه‌ای سه‌ساله برای همکاری راهبردی در حوزه نوآوری، فناوری و کارآفرینی امضا کردند.

بر اساس این تفاهم‌نامه، دو طرف با بهره‌گیری از ظرفیت دانشگاه‌ها، پارک‌های علم و فناوری، شرکت‌های فناور و دانش‌بنیان، در زمینه انتقال و بومی‌سازی فناوری، توسعه کسب‌وکارهای فناورانه روستایی، تجاری‌سازی محصولات، تقویت ارتباط دانشگاه و جامعه محلی و ایجاد اشتغال پایدار همکاری خواهند کرد.

از مهم‌ترین اهداف این همکاری می‌توان به ایجاد نظام مؤثر انتقال فناوری متناسب با نیازهای روستاها، شکل‌دهی خوشه‌های تخصصی و مراکز نوآوری محلی، اجرای طرح‌های پایلوت قابل توسعه در سطح ملی، توانمندسازی آموزشی و مهارتی روستاییان، توسعه بازار محصولات فناورانه، افزایش بهره‌وری و ایجاد اکوسیستم نوآوری در مناطق روستایی و محروم اشاره کرد.

بر اساس تعهدات وزارت علوم، سه دانشگاه به عنوان کانون اندیشه‌ورزی و واحد تحقیق و توسعه روستایی انتخاب می‌شوند و پنج پارک علم و فناوری نیز به عنوان پایلوت مراکز انتقال فناوری روستایی و عشایری فعالیت خواهند کرد. همچنین شبکه شرکت‌های فناور، دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها برای حل مسائل اولویت‌دار روستاها به کار گرفته می‌شود.

حمایت از ایجاد خوشه‌های تخصصی کسب‌وکار روستایی، توسعه